

GIÁO DỤC NHÂN CÁCH CHO HỌC SINH, SINH VIÊN TRONG BỐI CẢNH CỦA CƠ CHẾ THỊ TRƯỜNG

Phạm Thị Minh

Trường Cao đẳng Sư phạm Tuyên Quang

Ngày nay, giáo dục nói chung, giáo dục nhân cách cho người học trong nhà trường nói riêng đã và đang là vấn đề được Đảng, Nhà nước, toàn xã hội quan tâm. Trong đó, đặc biệt là giáo dục nhân cách cho học sinh, sinh viên trong bối cảnh của cơ chế thị trường ở nước ta.

Trong thời gian qua, ở nước ta đã có cuộc tranh luận về đề tài: Giáo dục có nên coi là hàng hóa đặc biệt hay không? Và điều này có mâu thuẫn gì với truyền thống "tôn sư trọng đạo" của nhân dân ta? Đã có những ý kiến cho rằng: đổi mới tư duy giáo dục hiện nay chính là phải đổi mới cách nhìn đối với thương mại hóa giáo dục, chính thức nhìn nhận giáo dục là hàng hóa, khuyến khích tư nhân mạnh mẽ đầu tư cho kinh doanh giáo dục, phát triển đại học tư, tiến tới cổ phần hóa một bộ phận đại học công, lấy đó làm giải pháp "khoán 10" cõi trời cho giáo dục đại học. Về vấn đề này, GS. Hoàng Tụy cho rằng "cần thận trọng hơn, vì đây là vấn đề rất nhạy cảm của xã hội".

Một vấn đề nữa được dư luận xã hội và các nhà nghiên cứu quan tâm là: Việc giáo dục để hình thành và phát triển nhân cách học sinh, sinh viên trong bối cảnh phát triển nền kinh tế thị trường, đổi mới và mở cửa ở nước ta như thế nào? Bối cảnh xã hội này ảnh hưởng như thế nào đến việc giáo dục thế hệ trẻ (ảnh hưởng tích cực và ảnh hưởng tiêu cực)?

Trong thời gian gần đây có một số biểu hiện tiêu cực ở học sinh, sinh viên làm cho xã hội và gia đình không khỏi băn khoăn, lo lắng như: có những biểu hiện không đúng về định hướng giá trị, lối sống thực dụng, chạy theo đồng tiền, tư tưởng "sùng bái đồ ngoại", tư tưởng hưởng thụ, giảm sút ý chí phấn đấu... ở một bộ phận thanh thiếu niên. Mặt khác, sự lệch chuẩn về nhu cầu văn hóa, thị hiếu thẩm mỹ của thanh thiếu niên cũng là một vấn đề được xã hội quan tâm hiện nay. Tại buổi tọa đàm về "Tuổi trẻ học đường với Internet" do Trung ương đoàn TNCS Hồ Chí Minh phối hợp với VDC tổ chức tháng 4/2005 tại Hà Nội cho thấy có 80% trong số 2.500 học sinh của trường THPT Kim Liên truy cập Internet và có 15% em trong số này đã truy cập vào trang Web "đen". Theo số liệu thống kê, từ năm 2001 - 2003 số lượng trẻ vị thành niên nạo phá thai, điều hòa kinh nguyệt tại bệnh viện Từ Dũ thành phố Hồ Chí Minh đã tăng gấp 3 lần so với thời gian trước đây.

Trong những năm gần đây, số lượng thanh, thiếu niên, đặc biệt là trẻ vị thành niên phạm pháp tăng tới mức đáng lo ngại. Thanh thiếu niên chiếm hơn 70% trong số vụ phạm tội ở nước ta, trong đó có những vụ phạm tội ở mức độ đặc biệt nghiêm trọng (cướp của, giết người, hiếp dâm...). Một vấn đề đáng lo ngại nữa trong việc giáo dục nhân cách cho học sinh, sinh viên hiện nay là việc học sinh, sinh viên nghiện hút ma túy. Ma túy đã xâm nhập vào trường học ở hầu hết các tỉnh, thành ở nước ta. Ma túy trở thành con đường ngắn nhất dẫn học sinh, sinh viên sa sút học tập và có những hành vi phạm tội.

Có thể nói, cơ chế thị trường, mở cửa, hội nhập đã tạo điều kiện tốt cho việc giáo dục trong nhà trường, song nó cũng tạo ra nhiều thách thức đối với việc giáo dục nhân cách cho học sinh, sinh viên ở nước ta hiện nay. Làm thế nào để tận dụng được các cơ hội và giảm bớt, ngăn chặn những tác động tiêu cực của cơ chế thị trường đối với việc giáo dục nhân cách cho học sinh, sinh viên là một câu hỏi không dễ tìm được lời giải đáp. Nó đòi hỏi không chỉ từ phía Đảng và Nhà nước, mà nó cần có sự đóng góp của mỗi gia đình và toàn xã hội.